١٢٩٠ ՃԷՄԱԶԻԼ ԷՎՎԷԼ ՅԷ ԱԼԱԹՈՒՐՔԱ

ԵՒՐՄԻ ՊԻՐԻՆՃԻ ՍԷՆԷ ՆՈՒՄԷՐՈ 1154 ՅՈՒԼԻՍ 7 ՃՈՒՄԱԶ ԷՐԹԷՍԻ 1873

ԱԼԱՖՐԱՆԿԱ 19 ՅՈՒԼԻՍ 1873

ՍԷՃՄՈՒՏԱՑԸ

ՀԱՅԱՏԻՊ

Իշպու Մէճմուայը Հավատես, բաղարի, եօրթու վէ ճումա կիւնլէրինէն մատա պու ղրթատա եէվմիկ նէշր օլունաճադ տրր։ Սէնէլիկի բէշին օլարագ 200, Ալթը այլրաք 110, Իւչ այլրը 60 ղրշ. վէ թանէսի 1 ղրշ։ Տաշրալար իչին պէհէր նուսմէրոնա քօսթա իւճրէթի ալընաճաղը խասէթէն պէյան օլունուր։

Իլանաթըն պէհէր սրրատը պիր տէֆաւրգ 3, իքի տէֆա իչին 2, իւչ տէֆա իչին 1½ ղուրուշ, իւչ տէֆատան զիյատէ օլան, վէ զայէթ ուզուն իլանաթ իչին այրրճա բազարլրգ օլունուր։

Տաշրալարատան կելէն մէքթուպ վէ իլանաթըն քօսթա մէսարիֆլէրի, կէօնտէրէնլէրին իւզէրինէ օլտուզու պէյան օլունուր։

ՈՒՄՈՒՐՈՒ ԲՕԼԻԹԻԳԻՅԷ, ՊԷԼԷՏԻՅԷ, ՎԷ ԻԼՄԻՅԷ

ՎԷ ՄԷՎԱՏԸ ՆԱՓՈԼԵՈՅԸ ՍԵՅՅԻՐԷՅԷ ՄԻՒԹԱԼԻԳ ՂԱԶԷԹԱ

ԱՍԻԹԱՆԷ 7 ՅՈՒԼԻՍ

Թարաֆըմըզա վարիա օլան պիր մէքթուպ սուր։

Սէտայը Հազրգէթ ղազէթասընըն 395 ինճի Նումէրօլու վարագասընտա (թէաճիւպէ չայան պիր վուգուալթ) սէրնամէսիյլէ Վ. Հ. հրուֆլէրիյլէ 25 յունվար Յայտարարութիւնունու իմ. ղալամըշ պիր ղալթ տէյէրէք պիր պէնտեադրըմըշ իսէտէ, էվվէլա Յայտարարութիւնու մէղպուրէտէ պէնիմ իմ. ղամըն օրմատըղը վէ սանկիէն տախի մէղքիւր պէնտ նէ պէնտէն վէ նէ տէ պէ. նիմ թարաֆըմտան պիր տիկէր վասէ. թա իլէ եաղտըրըմամըշ օլտուզունուն պէյանը իչիւն ղազէթանրղըն իւք չը. գաճագ նուսխէսինտէ մէքթուպումուն նէշրինէ հիմմէթ պույուրմանը ըէճա օլունուր։

Սթանպուլ 3 յուլիս 1873

Վ. Հանըֆան

Իչթէ Սէտանըն պիր եալանճըլըղը տահա, պու ղազէթա հէր չըգարտը. ը նիւսխէսինտէ տէվվէլթէ վէ միլլէ. թէ դարչը պիր թագըմ պէնտէր եա. ղարագ ֆէֆքեարը ամմէյի թահրիք էթտիյինի քեաֆի ատտ էթմէյէրէք, պիրտէ պաղը պաղը պիրէր ֆէրտի վահիտ ալէյհինտէ եա ղայրը լայրգ սէօզլէր վէ եախօտ արաճիֆլէր տէրճ վէ նէշր էյլէմէքտէն ասլա կէրի տուրմաղ։ Նասըլ քի պալէատէ տէրճ օ. լունան մէքթուպ տախի պու տէտի. յիմիզի թասարիգ էտէր։

Իմտի պիզ Սէտանըն արաճիֆ նէ. վինտէն օլան պու հավատիսինի օլպիր եալանլարը սրրասընա գօյարագ սիւ. ալ էտէրիզ քէնտիսինէ քի, նէրէաէ՞ դալը քէնտի հագիգէթ սէտասը, վէ եախօտ հագիգէթ քէլիմէսինի Սէտա եալնըշ մը՞ աղնայօր, ամանպա պիր թագըմ՝ եալանլար իլէ պիրինին վէ տիկէրինին նամուս վէ շանընա խա. լէլ կէթիրմէք հագիգէթ վէ հագ. գանիյէթ իգթիզասընտան մը՞ տրր։ Նիհայէթ սօրարըզ ալէմ մուվաճէհէ. սինտէ պիր թագըմ հավատիալէր վէ պէնտլէր գալէմէ ալարագ, վէ ասլը վէ էսասը օրմատըղը հալտէ անլէրի ղազէթալարա տէրճ վէ նէշր իթմէք հանկը հագիգէթ սէտասընըն իչի տիր։ Շիւպհէսիզ Հասունիսթլէր ֆըր. դասընըն թէրճիմանը օլան Սէտայի Հագիգէթ նամ ղազէթանրն իչի տիր։ Զիւնքի պու ղազէթա հագիգէթ քէ. լիմէյի մուգատտէսինի քէնտինէ պիր բէրտէ մագամընտա իթթիֆազ էտէ. ըէք։ Ֆիլ վագը Սէտայի արաճիֆ տէ. նիլմէյէ չայէսթէ տիր։ զիրա պու ղա. ղէթանրն ասըլ մագսէտի միլլէթին հուգուգ վէ իմմիյազաթընը ղասպ, վէ Հասուն էֆէնտիյի տախի բաթրիք նասպ, վէ Ըէվէրսուրուս նամ մահուտ վարագայը դապուլ էթտիրմէք արղու վէ խայալաթընտա օլուպ, օ սէ. պէպտէն նաչի եա ույատուրարագ վէ եախօտ իչիտիպ ասլա թահդիդ վէ թէադիդ էթմէյէրէք ույար ույմազ պիր թագըմ չէյլէր եաղար։ Վէ քէն. տի նէյէթի մէքրուհէսինէ նայիլ օլ. մագ իչիւն բէտէրի էվլատընա վէ էվ. լաար բէտէրինէ դարչը չըդարարագ, օլ վէճհ իլէ ֆաշանայը քէնտինէ պի. րիճիք սիլահ մագամընտա իթթիֆազ էթմիշ տիր։

Հայրքի Սէտա, հայրքի պուրալարա դատար թէնէղղուլ իթտին մի՞, իչին արթըգ եալան վէ արաճիֆի տիւչիւն. մէյէ մի դալը վէ օ տախի տէյիլ պիր միլլէթ հալթա պիր ֆէրտի վա. հիտ իչիւն, ֆագաթ հէզարան հայրքի սանա քի պու իւմիտինտէ թէհի. տէսթ չըգտը, չիւնքի պու տէֆա տախի եալանճըլըղը վէ եալընըզ միլ. լէթի թահրիք իթմէք արղու վէ սէվ. տասընտա պուլունտուղուն կիւն կիպի մէյտանտա կէօրիւնտիւ։ Վ. Հ. նուն բէտէրի մէրգումու մէշղուլիյէթինտէն չըգարմըշ վէ պինէն ալէյհ էքմէյին. տէն իմմիշ օլտուզունու զըմնէն աղ. նաթըղը սրրատա հիչ տիւչիւնէմէ. տին մի՞ քի, մէրգումուն բէտէրի տէ. յիլ քէնտի էվլատընը էքմէյինտէն իթ. մէք, հաթթա էճնէպիտէն պիրի տա. խի վէ սէնի պիլէ Սէտա եըլ օն իքի այ պագաճագ դատար էհլի ինսաֆ օլ. ատուզունու ասլա տէր խաթըր իտէմէ. սին մը՞։

Պունտան դաթինաղար մէրգու. մուն էվլատը Վ. Հ. ալթը այտան պէ. րու ախէր իշ արամազտա օլուպ մա. ղաղայա կէլմէտիյի հալտէ, նանըլ դալ. գարընտա պիր թագըմ հագարաթլար վէ արաճիֆլէր իլէ վագասը մէղբիւ. ըէյի իւչ տէօրթ կիւնլիւք պիր հի. քեայէ մագամընտա նաղլ վէ պէյան իտէրսին։

Իմտի իխթար վէ նասիհաթ իտէ. ըիզ սանա Սէտա քի, պիր տախի պու կիպի արաճիֆ տէրճ վէ վէ նէշր իթ. մէքտէն վազ կէչէսին, չիւնքի պու կիպի վուգուաթլարը ֆիլ վագը ֆի. իլէն իճրա օրմուշլարընը պէյան իթ. մէք լազըմ կէլտիյինտէ, պիլմիշ օլա. ըն՝ թէրճիմանը օլտուզուն ֆըրդա. յը մահճուպ պըրագըրըզ։ Վէ խու. սուսիյլէ սինին օլ թարզ հավատիսա. թը զայրի սահիհէն տախի սէնին հագ. գընտա բէք պահալը օլուր։

Պունտան պաշգա Սէտա զազէ. թասը պալէատէ տէրճ իթտիղիմիզ մէքթուպու տէրճ էթտիղինտէ 395 նումէրօլու տէյէճէք եէրտէ 385 տէ. միշ օլտուզունտան, իքի չիֆթ կէօզ. լիյլիւնիւ պուրնունա թագարագ պու սէհվինի թասհիհ իթմէսինի քէնտի. սինէ իխթար իտէրիզ։

Ի ՀՈՒՐՆ ՅԱՒԻՏԵՆԻՑ

Հասունիսթլէրին թէրճիմանը օ. լան Սէտա ղազէթասը պիզլէրի շիմ. տիյէ տէկին չըգան նիւսխէլէրինտէ պիլէրէք վէ եախօտ պիլմէյէրէք հեր. ճուաձող, հերետիկոս, կախակայեալ, բանադրեալ, նզովեալ, լուտերական, եւտիդական, ֆարմասոն(1) վէ սայիրէ վէ սայիրէ տէյու թէսմիյէ իթտիյինէ գանի օրմայարագ, պիրտէ իքիտէ պիր պիզլէրի թօրլայըզ թօրլայըզ ճէհէն. նէմ աթէչինէ գատար աթմագտա տրը, նասըլ քի կէչէնտէ նէշը օլու. նան նիւսխէսինին պիրինտէ էվվէլին. տէն պիր թագըմ լագլագիյէթ իթտիք. տէն սօնրա, սօնրալարընտա տախի «ի հուրն յաւիտենից» քէլիմէլէրին տէրճի իլէ, միլլէթին հուգուգ ու իմ. թիյազաթընը ղասպ իթմէք արղու վէ ղայրէթինտէ օլան Հասուն կիպի պիր զաթը բաթրիդ մագամընտա գապուլ իթմէք իսթէմէյէն, վէ տէվվէթ իլէ միլլէթ հուգուգունա մուղայիր պու. լունան Ըէվէրսուրուս կոնդակընը թա. նըմայան, ֆագաթ Բաբա հաղրէթլէ. րինի Բիլիսայը չէրիֆին ըէյիսի էքբէ. մի վէ ըուհանիսի սրֆաթընտա գա. պուլ իտէն Լրմէնի Դաթօլիք միլլէ. թինի եանի պիզի ալայ իլէ ճէհէննէմէ գատար եօղամըշ տրը։

Պիզ, ինճիլի չէրիֆտէ մուհարրէր օլան հազրէթի խանրն «մի դատէք, զի մի դատիցիք, չէօյլէ քի սիճիլ քէ. սէնին սիճիլի քէսիլսին» սէօզլէ. ինէ հիւրմէթէն պիրինի ճէհէննէմէ վէ տի. կէրինի ճէննէթէ իրսալ իթմէյէ ղայ. ը միւդթէտիր իսէքտէ, հալ պու քի Սէտանըն պիզի ճէհէննէմէ եօղամա. սընտա, ճէհէննէմէ լայրգ օլանլար պիզզաթ քէնտիլէրինին օլտուզունու տախի պազը տէլայիլ իլէ թաստիգ իթ. մէյի իգթիղայի հալտէն ատտ իտէրիզ։

Զիւնքի նասըլ քի ուֆուգտա պիր չօգ դարա պուլութլար թէրաքքիմ էթտիյինտէ, գայիտէի քիւլլիյէ մու. ճիպինճէ էր եա կիճ պարան նիւզուլ էտէճէք տիր տէնիլիր իսէ, պունուն կիպի տախի Սէտանըն վէ պիր թագըմ սաֆտէրուն վէ նատան էհալիյի քէն. տի մէրամլարընա պիրէր սլէթ էտէն ֆէսատավէր վէ խայինի միլլէթ օլան զէվաթըն քէնտի թավր ու հարաքէթ. լէրիյլէ ճէհէննէմէ լայրգ օլտուզլարը. նըն նէթիճէսի չըգաճաղը թապիի տիր։ Շէօյլէքի,

Լէվվէլա Սէտա, հէրքէս եէրի կէօ. յիւ խալգ իտէն, վէ եաղըմաղ եալը. նըզ պիր Ալլահ թանրըզ, վէ օնա սէճատ գրըզ, ֆագաթ ինսանլարըն քեաֆֆիէսինի եաղըզը վէ էչեայը սա. յիրէնին թէպէատիւլաթընը դապիլ մագամընտա թանրյըզ դապուլ էթ. տիյի հալտէ, սիղ նէյէ սէճատ գրըզ վէ Ալլահ թանրրսընըզ քի, Հասուն կիպի պիր բաթրիյին՝ Միլլէթ վէ Ցէվ. լէթ խայինի, վէ հուգուգու իմմիյա. ղաթը միլիյէյի ղասպ, վէ պէյնէլ միլ. լէթ պու դատար գիյլ ու գալլարա, պու գատար մուսիպէթլիքլէրէ սէպէ. պիյէթ վէրտիյի սրրատա, էլան միւ. մայիլէյհի պիսուչ վէ պիկիւնահ մա գամընտա թանրյըզ, անրն աղ վէ թէպէտիլինի զայրը դապիլ ատտ էթ. մէքտէսինիզ, սէն Սէտա Հասունու Ալլահ մագամընտա (թէօվպէ իսթաղ. ֆուրուլլահ) թանրտըզրն վէ թէրճի. մանը օլտուզուն ֆըրդա տախի միւ. մայիլէյհի պիկիւնահ մագամընտագա. պուլ էտիպ, վէ անրն քեաֆֆէյի է. վամիրինէ քէօր քէօրունա իթաաթ էթտիյի հալտէ, նասըլ դալդըպտա ճէհէննէմիլիքլէրի քէնտինտէ վէ քէնտի ֆըրդանտա արայաճագ եէրտէ, պաշ. դալարընը ճէհէննէմէ եօլարսրն։

Սանիյէն, Սէտա, պիզի քէնտինի. զէն մուխալիֆլէրի վէ տիւշմէնլէրի թէսմիյէ իթտիյինիզ հալտէ, դալդըպ հազրէթի խանրն «սիրեցէք զթշնա. միս ձեր և բարի արարէք ատելեաց ձերոց» մուղատտէս սէօզլէրինէ մու. ղայիր օլարագ թահրիրէն վէ չիֆա. հէն վէ միմպէրլէրտէն աշաղը պաղը. ըըպ չաղըրարագ «անլէր չէօյլէ տիր. լէր, պէօյլէ տիրլէր, անլէր իլէ իւլ. ֆէթ իթմէյին, դօնուշմայրն պիր սուֆրատա պիրլիքտէ օթուրմայրն, վէ սէլամ պիլէ վէրմէյին» տէմէք, Խրիսթիյանլըգ էսասընա վէ ինճիլի չէրիֆին ահքեամընա միւթապլըգ մը տրը, վէ պու եօլ ատէմի ճէննէթէ կէօթիւրիւր մի՞ւ, պու մո՞ւ տուր հազ. ըէթի խսանրն ճէննէթի դաղանմագ իչիւն կէօսթէրտիյի եօլ, պու մո՞ւ տուր ճէմիյի ըէսուլլարընը պիզլէրէ էօյրէթ. տիյի թալիմաթ, պու մո՞ւ տուր պիլ ճիւմլէ Շահիտլէրին, Ազիզլէրին վէ կոյսլարընը քէնտի տիւշմէնլէրի հուգու. ըունտա միւսթագպէլտէ պիր միսալը

---

(1) Պիզտէ սիզ ֆարաոն աթէչրէ. էսթ վէ պուտբէրէսթ վէ ինսանբէրէսթ վէ Լաթինբէրէսթ տէյէճէք օլուրսաղ հագգընմըզ եօգմու տուր։

իպրէթ օլմագ իչիւն կէօսթէրտիքլէ-
րի էյլիք վէ մուհապպէթ։ Պէօյլէ մի՞
տիր Սէտա սիզին սահիհ Թրիսթիյան-
լըզընըզ, սահիհ Գաթօլիքլիյինիզ,
ազիզ Պէտրոսուն վէ անըն խալէֆլէ-
րինէ սահիհ միւթիւինիզ։ Սիզ քի
հադգըմըզտա պու թարզ պիր մուա-
մէլէտէ պուլունուրսանըզ, գանդը քի
թապ, գանդը դանուն սիզի ճէննէթէ
շայէսթէ կէօրիւր։

Սալիսէն, Սէտա, զիյրի թէպայէ-
թինատ միւչէրրէֆ օլաուզումուզ տէվ-
լէթէ տէյիլ սուրէթա, իլա սահիհ
սատադաթ իւզրէ պուլունմագ, վէ
անըն էվամիրի ատիլանէսի վէ գավա-
նինի մէրիասը հադգընտա հիւսնիւ
իթաաթ էթմէք ադիզ Պօղոս ըէսուլ
թարաֆընտան հէր խրիսթիյան իւզէ-
րինէ գօնմուշ պիր վահիպէյի զիմմէթ
պուլունտուզու, վէ պիր միլլէթին հու-
գուգ վէ իմթիյազաթընա խալէլ կէ-
թիրմէմէք ճէմիյի ադիզլէր թարաֆըն-
տան ֆէրայիզտէն ատտ օլմուշ օլտու-
զու հալտէ, տէվլէթէ սուրէթա իթա-
աթ էթմէյէն վէ միլլէթին հուգուգ
վէ իմթիյազաթընը զասպ էթմէք իչիւն
սայ ու զայրէթ էտէն պիր քիչի վէ
եախօտ պիր ֆըրզա ճէննէթլիքմի՞
ատտ օլունապիլիր, եօխսա ճէհէննէմ-
լիք մի՞։

Բապիէն, Սէտա, մէրամլարընըզա
նայիլ օլմագ իչիւն էօթէքինին պէրի-
քինին հագգընտա ադվիյաթլարլա զա-
ղէթալար տօլտուրարագ, վէ զէվճէյի
զէվճինէ, էվլատը բէտէրինէ, տուխ-
թէրի մատէրինէ գարշը չըգարարագ
միլլէթի թահրիք վէ պէօյլէճէ անըն
խարապընա մուճիպ օլտուզունուզ հալ-
տէ, սօրարըզ սանա Սէտա, պիզմի՞զիզ
«լ հուրն յաւիտենից»ե կէտէն, եօխ-
սա սիզմի՞։

Սէտա պիզի ճէհէննէմին էպէտի
աթէչինէ եօլատգտան սօնրա, պիր-
տէ պիզի նէտամէթէ տավէթ իթմէյէ
դալգըշմըշ տը։ Իմտի պէյան վէ ի-
ֆատէ էտէրիզ քէնտիսինէ քի, պի-
զիմ զամիրիմիզ բահաթ տը։ պիզ
սահիհ Խրիսթիյան, վէ սահիհ Գա-
թօլիք օլտուզումուզու դալպիմիզտէն
իգրար էտէրիզ, պիզ Ինճիլի Շէրիֆին
քեաֆիֆէյի թալիմաթընա մութապըգ
սուրէթատ հարաքէթ էթմէքտէյիզ,
պիզ ճէմիյի Ըէսուլլարըն վէ ադիզլէ-
րին գօյատուգլարը նըզամաթ թարի-
զինէ սիւլիւք էթմէքտէյիզ, պիզ թէ-
պայիէթի թահրիրնտա պուլունտու-
զումուզ Տէվլէթի Ալիյէյէ հէր վէճհիլէ
հիւսնիւ իթաաթ էտէրէք Պօղոս ա-
ռաքեալըն էմրինէ միւթիւ օլմագտա-
յըզ։ Խիւլասայի քէլամպիզիմ քեաֆ-
ֆէյի հարաքեաթըմըզը մէջրու վէ
ատալէթի իլահիյէյէ մութապըգ սու-
ըէթատ օլտուզունա թէէմին օլարագ,
ինչալլահ ու թէալա հուզուրու մահ-
չէրտէ ճէննէթէ լայըգ օլաճաղըմըզա
ասլա շիւպհէ էթմէյիզ։ Վէ սանա Սէ-
տա իսթար վէ նասիհաթ էտէրիզ քի,
իլք էվվէլ սէն նէտամէթէ կէլիպ, պա-
տէհու սէնին ֆըրզանը կէթիրէսին,
չիւնքի պու կիտաբչէ սօնունուզ սէլա-
մէթ տէյիլ տիր։ Վէ զաթէն պիզի
ճէհէննէմին էպէտի աթէչինէ եօլլա-
տըզընտա, չիւպհէսիզ եա սէն Սէտա
պիր գաչ տէֆա ճէհէննէմէ կիթմիշ
կէլմիշսին, վէ եախօտ սէնին ֆըրզան-
տան օ թարաֆա եօճուլուգ էտէնլէր
իլէ մէքթուպպաշմագտասըն։

Շուրասընը տախի ունութմայալըմ
գիքր իթմէյէ քի, պիզ Սէտայը ճէ-
հէննէմէտէ լայըգ կէօրմէյիպ, օնուն
կիւնահլարընը աֆվը իչիւն վէ իթ-
տիքլէրինին լայըգը միճաղաթընը
պուլմագ իչիւն, ճէհէննէմին աթէ-
չինէն տահա քէսքին վէ չէտիտ պիր

մահալէ շայէսթէ կէօրիւր իսէք տէ,
ֆագաթ թէկսիւֆ իտէրիզ քի ճէհէն-
նէմտէն պաշգա եէր տէ եօգ տուր։

ԽԱՐԻՃԻՅԷ

Ալմանեանըն Սիլէզիա նամ էյալէ-
թինատ միւթէմէքքին Գաթօլիքլէր ճէ-
միյէթի թարաֆընտան պէր վէճհի
աթի պէյաննամէ իմբէրաթօր հազ-
ըէթլէրինէ արզ ու թագսիմ օլուն-
մուշ տուր։

«Հաշմէթլու ինայէթլու իմբէրա-
թօր հազրէթլէրի։

«Զիյրի թէպայէթ ու սալթանա-
թընըզտա պուլունան Ալման բիսգո-
պոսան կիւրուհի աթի իւզ դիքը պէ-
յաննամը բէմիյէյի հուզուրու հազ-
ըէթի իմբէրաթօրինիզէ արզ ու իֆա-
տէ իտէրլէր։

«Պիզ, կէրէք հիւքիւմէթի ճիս-
մանիյէ, կէրէք ավամ կիւրուհի վէ
կէրէք վաթանդաշզ հագգընտա վա-
ճիպէյի զիմմէթիմիզ օլան ֆէրայիդի-
միդին իճրասընը իլանիհայէ տէվամ
իտէճէյիզ, չիւնքի Հագգ թէալա
ազիմիւշշան հազրէթլէրինին միւրատը
իլահիյէսինճէ, մէնաֆիյի պէնիյի պէշէր
իչիւն ճէնաալը Հագգ թարաֆընտան
իհտաս օլունան իքի հիւքիւմէթ,
շէօյլէ քի հիւքիւմէթի ճիսմանիյէ իլէ
հիւքիւմէթի բուհանիյէ պէյնինտէ
հիւսնիւ բաալրթա հասըլ իտէն իթթի-
ֆագսըզլըգ վէ գավկա վէ մուարաղա
օլմայըպ, պիլ ագս սուլհ վէ իթթի-
ֆագ օլտուզունու բէք էյի պիլիրիզ,
վէ ասլա խաթրըմըզտան չըգարմայա-
ճաղըզ։

«Պիզիմ պու խուսուս հագգընտա
բէշինէն իթտիյիմիզ ադը միւզաքէ-
րէլէր վէ մէճլիսլէրիմիզէն տօլայը
չօգլարը էնվայի չիւպհէ վէ գօրգու-
լարա զահիպ օլարագ պիզլէրին պու
հարաքեաթընը ատէթա պիր տիւշ-
մանլըգ մագամընտա զանն իթտիքլէ-
րինատէն, պիզ տախի սիպէրին Գաթօ-
լիք թէպաասը պուլունտուզումուզա
պէրապէր, բիսդոպոսումուզ իլէ հէ-
մէֆքեար օլարագ աթի իւզ դիքը ի-
ֆատաթը զաթը հազրէթի իմբէրաթօ-
րիյէնիզ հուզուրունա արզ իթմէյի
միւգթէդայի հալտէն ատտ իթտիք։
Շէօյլէ քի, հէր նէ գաաար պէյնէլ
էհալի իթթիֆագ վէ մուհապպէթի
մահվ ու նապէտիտ իթմէք արզուսին-
տէ օլան պիր թագըմ զէվաթ թարա-
ֆընտան պիզիմ իշպու էֆքեարը սուլ-
հիյէմիզ ալէյհինտէ սայ ու զայրէթ
իտէճէքլէր իսէ տէ, հալ պու քի պու
կիպիլերէ հիչ պիր վէճհ իլէ էհէմմի-
յէթ վերիլմէմէսինի արզու վէ նիյազ
իտէրիզ։

«Վէ պիզ գավանինի մէվճուտէյի
թանըր վէ գապուլ իտէրիզ, չիւնքի
պիր տէվլէթին դանուն վազ իթմէք
հիւքմ ու սէլահիյէթինի թանրմամագ,
օլ տէվլէթին էսասը վէ ամմէնին մու-
հաֆազայի հուզուգու ալէյհինտէ
հարաքեաթ իթմէք տէմէք տիր։

«Շու եազընը վազըմլարտա զու-
հուրա կէլէն էֆքեարը նամէշրուայը
պէր թարաֆ պիրլէ, պիզ տախիլի
Ալմանեատա տէվլէթ իլէ քիլիսա պէյ-
նինտէ ճարի օլան մուհարէպէյի ազի-
մէնին օրթատան քիւլլիյէն գալգմա-
սընը, վէ թարաֆըմըզտան էլտէն կէ-
լէն ֆէտաքեարլըգլար վէ հէր կէօնա
սայ ու զայրէթլէրին գաթան պիտիրիզ
պույրուլմասը իլէ, մէմալիքի մէգքիւ-
րէնին քէսպի թէգատիւմ վէ թէրագ-
գը էյլէմէսինի էզճան սատիլ արզու
վէ թէմէննի իտէրիզ։

«Պունատան գաթինաղար հիւքիւ-
մէթինիզ մէյլիյաթընը Գաթօլիքլէ-
րին սերպէսթիյէթի զամիրի, միւսա-
վաթ իւզրէ օլան հուզուգու, վէ միլ-
լէթ քիլիսալարընա մախսուս օլան
ռուհպաղլարընն սերպէսթիյէթի քեա
միլէսի ալէյհինտէ օլմատըզընա թէէ-
մին օլարագ, քէյֆիյէթի եաղընը աղ
նամագտան իլէրու կէլէն պիր թագըմ
հագսըզ լիֆթիրալարա նիսպէթէն ցէվ-
լէթ իլէ միւթէֆիգ օլտուզումուզու
պէյան ու իֆատէ էտէրիզ։

«Պիզ տէվլէթին վէ Քրիսանրն
հուգուգունա լազըմ օլան հիւրմէթ
ու բայէթի էտէրէք, տէրիզ վէ իլա-
նիհայէ տէյճէյիզ քի վագթ ու հա-
լէ թաթպիղէն ցէվլէթին քէնտի հու-
գուգու հուտուտունու զարարլաշ-
տըրմայա հագգ ու սէլահիյէթի վէ
սերպէսթիյէթի քեամիլէսի վար տը։
Պու հալտէ իւմրա էտէրիզ քի ցէվ-
լէթ ճանիպինտէն գավանինի լայըգա-
նըն թէէլիֆ վէ իլանընա միւրաճաաթ
օլունուպ, վէ պու խուսուստա հիւ-
քիւմաթը բուհանիյէ թարաֆընտան
տախի ասլա մուխալիֆէթ վուգու
պուլմագտըզընն, անլէրին խօշնուտիյէթ
վէ մուավէնէթիյէ մէսէլէյի մալիւմ
տախի սուրէթի հասէնէ վէ գաթիյէ-
տէ թէտվիյէբէզիր օլուր։

«Պիր թագըմ զէվաթ Ալմանեատա
պուլունան Գաթօլիքլէր թարաֆըն-
տան վէքիլ մագամընտա օլմագ իչիւն
չալըշմագտա տըրլար, իմտի պիզ պու
կիպիլէր ալէյհինտէ ալէնէն բրօթէս-
թօ էտէրիզ։

«Ղինայէն ալէյհ մէէլուֆ օլտու-
զունուզ բէտէրանի հասսէլէրինիզէ
գավիէն թէէմին օլարագ, զիյրի սալ-
թանաթընըզտա պուլունան պիլ ճիմմէ
թէպաալարընըզըն ճէմիյի իչթիքեա-
լարընը վէ խուսուսաթը սայիրէսինի
մուվաղէնէյի ատիլանէնիզտէ վէնն է-
տիպ, օլ վէճհ իլէ հիւքմ ու սիճիլ
քէսքէճէյիե ասլա շիւպհէ էթմէյիզ։
Պունատան պաշգա վիւքէլա վէ մէմու-
րինի սայիրէ իլէ հիւանիւ իւրֆէթ էթ-
տիրինիզի վէ ճէմիյի Ալման սիլսիլէլէրի
թահրթը հիւքիւմէթ վէ իտարէնիզտէ
պիլ իթթիֆագ վէ սուլհ իւզրէ պու-
լունտուրտուզունուզու կէօրէրէք, պիզ
տախի իքի սէնէ մուդատտա թէլտիֆ-
ֆուզ էթտիյինիզ, շէօյլէ քի պէնիմ վէ
Գաթօլիք թէպաալարըմըն պէյնինտէ
ճարի օլան էմնիյէթ տէվլամի կէ թա-
րաֆէյնլի օլաճագ տը։ քէլիմէլէրի-
նէ թարաֆըմըզտան էմնիյէթ էտ-
տիրիզ»։

Պէրլին 14 յունիս 1873։

(Իմզալը)

Իմբէրաթօր հազրէթլէրի տախի
աթիտէքի ճէվապնամէյի վերմիշ տիր։

«Զաթը միւքերրէմէլէրինիզին վէ
էն զիյատէ շէօհրէթշուար օլան հէմ-
մէղհէպլէրինիզէն պագըլէրինին արզ
ու թագտիմ էթտիքլէրի պէյաննամէյի
միւթալաա էթտիմ, վէ պու իֆատա-
թըն բէտէրանի հասսէլէրին ղըյմէ-
թինի թանըյանլարընը գլուպինտէն նէ-
չաթ էթտիյինի բանա պիլէրէք զա-
յէթլէ մէսրուր, վէ պէյաննամէյի մէղ-
քիւրուն միւնտէրիճաթընտան Գաթօ-
լիք թէպաալարըմըն ատէտի քէսիրէ
իւզրէ օլտուզունա տախի վագըֆ օլա-
րագ, սանտալիի գրալիյէթէ գուտտ
իտէն պիլ ճիւմլէ սէլէֆլէրիմ միսիլլիւ
միւթէլէզզիզ օլտում։ Իմտի հէր տա-
յիմ վաթանըն ասայիշի հալինի իպգա
իթմէք արզու վէ զայրէթինտէ օլտու-
զումտան, հագլարընտա վուգու պու-
լան հիւճմէրատէն ասլա գաթի իւմիտ
օրմայարագ, Ալմանեատա պիր սուլհ
իթթիֆագը հասըլա կէթիրմէք սայ ու
զայրէթինտէ օլան Գաթօլիք թէպաա-
լարըմըն հագլը սէտալէրինէ վէ ռէ-
ճայէրինէ հէր տայիմ էհէմմիյէթ վէ-
րէճէյիմ։

«Մէզահիպի միւխթէլիֆէտէն պու-
լունան թէպաալարըմըն կէրէք պիր-
պիրլէրի վէ կէրէք հիւքիւմէթ իլէ
տայիմ իւլ էվգաթ իթթիֆագէն եա-
շամալարը զըմնընտա խարիճատէն վու-
գու պուլան մուամէլաթը մուխալիֆէ
ալէյհինտէ հարաքէթ էթմէյիմտէ,
սիզ տախի պու խուսուստա էլտէն կէ-
լէն սայ ու զայրէթի ասլա տիրիզ էթ-
մէյին, Գաթօլիք թէպաալարըմ հագ-
գընտա օլան մէյլ ու մուհապպէթիմէ
գավիէն թէէվին օլուն։

«Պէյաննամէյի մէղքիւրէ վագը
իմզա լյէյէնլէրէ թէէէքքիւրլէրիմի
խֆա էյլէյին։

Պապէլսպէրկ սէրայը, 22 Յուլիս 1873

ԿԻՑԵՕՄ

Տէ-ֆ ոբ Բ-Ռէդ։

Պալէատէ տէրճ էթտիյիմիզ պէ-
յաննամէ հագգընտա ՝Տէօչէ վ.օքէն-
պլաթ զաղէթասը պէր վէճհի աթի
միւթալէայը էթմիշ տիր։

«Իչիթտիյիմիզէ նէզարէն, իմբէ-
բաթօր Կիյեօմ հազրէթլէրի Պապէլը-
պէրկ սէրայընտա Տիւք տը Բաթիպօր
թարաֆընտան Ալման Գաթօլիքլէրի-
նին պէյաննամէսինի բէսմէն գապուլ
էթտիյի սըրատա հիւսնիւ թէվէճճիհ
վէ իլթիֆատ իպրազ էթմիշլէր տիր։
Իմբէրաթօրու միշարիլէյհ հազրէթ-
լէրի, Բաթիպօրա խիթապէն զիյրի
թէպայէթինատ պուլունան Գաթօլիք-
լէրին սուլհա մէյեալ հարաքեաթըն-
տան, իլէրուտէ գավգա վէ նիզալա-
րըն օրթատան գալգաճալընը մէմուլ
իթտիյինի, վէ հիւքիւմէթ ալէյհինտէ
վուգու պուլան հիւճմէրինտէն սոնրա,
պու Գաթօլիքլէրին հիւքիւմէթէ պէ
թէքբար իթաաթ էտէճէքլէրինի խաթ-
րընա կէթիրտիքճէ մէսրուր օլտուզու-
նու պէյան վէ իֆատէ պույուրմուշ-
լար տը։»

«Տիւք տը Բաթիպօր տախի լա-
զըմ օլան ճէվապը լայըգը վէճհ իւզրէ
վերմիշ տիր։

«Լէկէր իւլթրամոնթէնլէր արթըգ
իտտուալարընտան վազ կէչիպ, պիր թա-
գըմ հարաքեաթը զայը լայըգա իլէ
հիւքիւմէթէ գարշը իթաաթըզըզ-
տա պուլունմազլար վէ իմբէրաթօր
հազրէթլէրինին մէշհուր վէ խայրխահ
սէօզլէրինի ասլա խաթրընտան չըգար-
մայարագ, լազըմ օլան հիւրմէթ ու
բայէթատ գուսուր էթմէզլէր իսէ, ի-
թիմալ տը օլ վագթի իչէր էյիյէ
թէպիլ օլսուն։ Զաթէն Բօմանընն իշ-
լէրինէ մալիւմաթը քեամիլէսի օլան-
լարտան պիրինին պէյանընճա, վա-
թիդան պիլէ Ալմանեա իմբէրաթօր-
լուզու ալէյհինտէ հիւճմ էթմէսինտէ
պիր գապահաթ իշլէմիշ օլտուզունու
եավաշ եավաշ ֆէհմ էթմէքտէ տիր։
Վէ շիմտիյէ տէկին վուգու պուան սըրֆի
արաճիֆտէն վէ վէրլէլէտէն իպարէթ
օլան իշթիքեալարա ասլա էհէմմիյէթ
վերիլմէյճէք տիր։ Պու սէպէպտէն
նաչի բուհտան կիրուհի մուարաղա-
սընը արթըգ թէէսիր ու նուֆուզու
գալմատրը մէմուլի դավիտէն տիր,
պու իսէ ճէմիյի վաթանփէրվէրանը-
մէսրուրիյէթի ազիմինէ մուճիպ օլա-
ճագ պիր մատտէ սայըլա սէզա տը։»

Ֆագաթ իւլթրամոնթէն գըսմը
վուգու պուլան մէզքիւր մուամէլաթէ
ճէվապէն ամիտէ պէյան օլունան պիր
հարաքեաթէ պուլունմուշ տուր։ Շէշ-
լէքի Ալման Գաթօլիքլէրի թարաֆընտան
իմբէրաթօր հազրէթլէրինէ թագ-
տիմ օլունան պէյաննամէյի էվվէլ պէ
էվվէլ իմզալյան Մալթ նամ թարի-
գամէրն Սիլէզիատա մուգիմ պիր գըս-
մընը ըէյիսի վէ շէօհրէթշուարը օլան

Տիւք տը Վիդթօր տը Բաթիպոր օլմուշ տուր։

Մալիւմ տիր քի թարիգաթը մէզ քիւրուն էսասը ասլա միլլէթ վէ մէզհէպ ֆէրքի էթմէքսիզին մուհարէպէլերտէ տիւշէն խասթա վէ մէճբուհլարը դայըրմագ օլուպ, մէվատաը բօլիթիգլէյէ միւտախէլէ իթմէք օլմարիգաթ բէհապինինէ մէմնուն տուր։ Թէքրար մալիւմտիր քի պունլար 1860 վէ 1870—71 մուհարէպէլերինտէ նէ տէրէճէ սայ վէ զայրէթ էթմիշ տիրլեր։

Ֆագաթ պունլար սօն տէֆա իճթիմա էտէրէք, հէնի պիր իտարէ մէճլիսի ինթիխապ ու նասպ էթտիլեր։ Մէճլիսի մէզքիւրէ ազա օլանլարտան նէ՛ Տիւք տը Բաթիպոր վէ նէ՛ տախի պալէատէ տէրճ իտիլէն պէյանանամէյէ վազը իմզա էլէյէնլէրտէն պիրի պուլունմայըպ, մէճմույի սօֆու իլլթրամենթէնլէրտէն միւրէքքէպ տիր։ Տիւք տը Բաթիպոր, քէնտի իսթիֆասընը վէրմիշ վէ խուսուսիյէ թարիգաթը մէզքիւր տախի քէնտի էսասը ասլիյէսինի զայպ էտէրէք իխթիլալ էֆքեարընը պիր ալէթի օլմուշ տուր։

Պունուն իլէ պէրապէր շուրասընը տախի պէյան էտէրիզ քի, իմբէրաթօր հազրէթլէրինէ թագտիմ օլունան պէյանանամէտէն նէ՛ Բաբա հազրէթլէրինն մէսնէվինէ, վէ նէ՛ տախի լայէխթիյէ խալէլ կէլմէյիպ, պիլագս օլ վասէթա իլէ բիսդօպօսանընն, իմբէրաթօր հազրէթլէրինէ վէ Տէվլէթէ օլան սատագաթ վէ իթաաթլարընը իպրաղ էթմէք տախի ճիդիիլլեր վէ վաթիգան թէրաֆընտան պիր ճիւնհամագամընտա օլտուղունուն նէթիճէսի չրգաճաղը չիւպհէսիզ տիր։ Կազէթը Սիլէզի զաղէթասը, պալէատէ զիքրինի կէչտիյիմիզ թարիգաթ հազընտա պահս էտէրէք, չիմտիյէ տէկին իմբէրաթօրուն վէ նրզամաթըն քէնտի հազլարընտա սապիթ գատէմ օլտուզլարընը վէ էլան հիւքիւմէթլերինտէն իսթիֆա էթմէմիշ պուլունտուզլարընը չու եազըն վազըթտա Մալթ նամ թարիգաթ աղնայաճագ տրը, տէր։

ՄԻԻԹԷՆԷՎԻՅԷ

Թէշրիֆաթիյի ալիյի Խըտիվի էֆէնտիմ սատատէթլու Մուսթաֆա բաշայա միրալայլըգ բիւթպէսի թէվճիհ պույրուլմուշ տուր։

—Գանտիա միւթէսարրըֆը սատատէթլու Մուսթաֆա Նայիլի բաշայա, իշխունճիւ բիւթպէտէն Օսմանի Նըշանը իթա պույրուլմուշ տուր։

—Մէմալիքի Միւճթէմէյի Ամերիկա էլչիսի, կէչէն կիւն Պապը ալիյէ ազիմէթլէ զաթը հազրէթի վէքեալէթբէնահի իլէ միլլագաթ էյլէմիշ տիր։

—Ավսթրիա էլչիսի զոնթ Լօտոլֆ ճէնապլէրի, սալը կիւնիւ Պապը ալիյէ ազիմէթլէ, Շուրայի տէվլէթ ըէյիսի իւպհէթլու տէվլէթլու բաշա հազրէթլէրի, վէ Խարիճիյէ Նազրը տէվլէթլու բաշա հազրէթլէրի իլէ միլլագաթ էթմիշ տիր։

—Սալթանաթը սէնիյէնին Բօմա սէֆիրի սատատէթլու Սարգիս էֆէնտի հազրէթլէրի մէհզունէն Տէրսատէթ կէլէճէք իմիշ։

—Ավսթրիա տէվլէթի իլէ Սըրպիսթան էմարէթի պէյնինտէ պու քէրէ պիր բօսթա մուգավէլէնամէսի, վէ պիրտէ թարաֆէյնտէն ֆիրար իտէն էրպապը ճինայէթի իյատէ իթմէք իւզրէ տիկէր պիր մուգավէլէնամէ ադա օլունմուշ օլտուղու զաքէթ թալարտա միւնտէրիճ տիր։

—Կէչէն բազար էրթէսի կիւնիւ իւշ նէֆէր սագա, էլմա տաղընտան կէչտիքլէրինտէ հէր նասըլ իսէ պէշ Միւսլիման թուլումպահըլար մէրգումանընն իւզէրլէրինէ հիւճմ պիրլէ սօրբալար իլէ տէյմէյէ պաշլամըշլար։ Պու հալտէ տէրադապ պիր զապթիյէ եէմիշիպ, մէզքիւր մուարազանընն էօնինիւ արմայա ճահտ իթմիշ իսէտէ, հալ պու քի պիր ֆայիտէ հասըլ իթմէտիքտէն մաատա, կէրէք քէնտի վէ կէրէք սազալար պիր դաշ եէրլէրինտէն ազբրճա եարալանմըշ տըրլար։

Շիմտիլիք պէշ նէֆէր թուլումպաճըլարընն իւշիւ տէրտէսթ վէ թէվզիֆ օլմուշ օլուպ, տիկէր իքիսի տախի արանմագտա տրը։

— Զաթը Ալիյի հազրէթի սատրազամ, վէ տէվլէթլու ուԹուֆէթլու սէրասքէր բաշա, վէ Պահրիյէ նազրը տէվլէթլու Ահմէտ բաշա հազարթը, կէչէն չարշամբա կիւնիւ Մապէյնի հիւմայունա ազիմէթլէ, միւշարիլէյհում հազարաթընտան սատրազամ հազրէթլէրի պիր պուչուգ սաաթ գատար հուզուրու Շէհրիյարիտէ պուլունմուշլար տրը։

— Իսվէճ Նօրվէճ դրալը իքինճի Օսդար հազրէթլէրինին թահթը գրալիսինէ ճիւլուսու մրնասիպէթիլէ, թարաֆը էշրէֆի հազրէթի Բատիշահիտէն թատիֆ պույրուլան թէպրիքնամէյէ ճէվապէն, պու տէֆա միշարիլէյհ գրալ հազրէթլէրի տախի պա թէլէկրաֆ շիւքրանիյէթինի արզ էյլէմիշ տիր։

— Շէհզատէյի ճիվանպախթ տէվլէթլու, նէճապէթլու Մահմուտ ճէլալէտտին էֆէնտի հազրէթլէրի, Պահրիյէ նազրը տէվլէթլու Ահմէտ բաշա, վէ զըրիլը տօնանմայի հիւմայուն գօմանտանը սատատէթլու Արիֆ բաշա հազարաթը պիրլիքտէ օլտուգլարը հալտէ, սալը կիւնիւ սաաթ սէքիզ պուչուգտա էվվէլա Ազիզիյէ վէ մուտախարէն Ֆէթհի Պիւլէնտ, վէ իճլիյէ, վէ Ասարը Թէվֆիգ նամ ֆըրգաթինի հիւմայունլարընը պիթ թէրիֆ, ասաքիրի պահրիյէյի Շահանէ թարաֆլարընտան էտիլէն թօր, վէ թիւֆէնք վէ թալիմաթը սայիրէյի բույէթ, վէ սէֆայինի մէզքիւրէտէ վագը սէնթինէ, էտէվաթ վէ մուհիմմաթը հարպիյէ վէ նարիյէ անպարարընը կէզիպ, կէրէք էտիլէն թալիմաթ վէ կէրէք սէֆայինին թէմիզլիյի հագդընտա մայէթի ալիյէլէրինտէ պուլունան զապրթանը սէֆայինէ թէչէքքիւր վէ մահզուզիյէթինի հավի պիր նութդ իրատ պույրուլմուշ օլտուգլարը Պասիրէթտէ օգունմուշ տուր։

— Տէվլէթլու նէճապէթլու կուուֆի իղղէտտին էֆէնտի հազրէթլէրի իլէ, զաթը հազրէթի սատրազամի վէ վիքէյլայի ֆիխամ վէ մէմուրինի քիրամ հազարաթը հազրը օլտուգլարը հալտէ, կէչէն բէրշէմպէ կիւնիւ մէրթէպի ֆինունու հարպիյէ վէ մէհէնտիսխանէ, վէ պահրիյէ վէ թրպիյէ շակիրտանընն հուզուր իմթիհանլարը իճրա պույրուլմուշ տուր։

— Ինկիլթէրրա էլչիսի սըր Հէնրի էլեօթ ճէնապլէրի կէչէն չարշամբա կիւնիւ Միրկէօնէ ազիմէթլէ, զաթը ալիյի Խըտիվի էֆէնտիյէ պիր վիզիթա վէրմիշլեր տիր։

— Պէյիքտէրէտէ իճրա օլունան գայրդ եարըշը ճէմիյէթի, կէչէն կիւն սատատէթլու Հօպարթ բաշանընն բիյասէթի թահթընտա ադտը մէճլիս էթմիշ, վէ սրբքեամթիպ թարաֆընտան օգունան լայիհայա նէզարէն, զաթը հազրէթի Խըտիվի էֆէնտիմ թարաֆընտան ճէմիյէթի իհտա պույրուլան եիւզ լիրա իլէ եարըշ իշիւն օլան մէսարիֆատէն պաշգա, հասըլթ օլարագ եէրմի պէշ լիրա արթմըշ օլտուղու, վէ ճէմիյէթի մէզքիւրէ, եարըշը հիմայէլերի թահթընա ալմըշ օլան զաթը հազրէթի սէտարէթբէնահի իլէ վիքէյլայի ֆիխամ հազարաթընա արզը թէչէքքիւրէ դարար վէրտիյի ազնաշըմըշ տրը։

Կէլէճէք օգօստօսսուն օն պէշինտէ Գատը քէյիւնտէ քային Մօտա պուրնունտա տախի պիր գայրգ եարրշը իճրա օլունաճաղը Հագայիգտէ մէրվի տիր։

— Խարիճիյէ նազրը տէվլէթլու բաշա հազրէթլէրի Գանլըճատա վագը սահիլսանէյի ալիլերինտէ կէլէճէք հաֆթա վիքէյլայի ֆիխամ, վէ մէմուրինի քիրամ հազարաթըյլա սիֆէրայա պիր զիյաֆէթ վէրէճէքքէր տիր։

— Իսկիւտարտա ասաքիրի շահանէ եիւզ պաշըլարընտան պիրի, զաթէն պիր միւտէթտէն պէրու էվվլի օլուպ պիր գըզը տախի պուլունտուղու հալտէ, ֆահիշէ գատընն պիրինէ ալէագա էթմիշ օլտուղու ճիհէթլէ, մէրգումէ հէր նէ գատար քէնտիսի իլէ էվլէնմէսինի եիւզ պաշը թէքլիֆ էտէր իսէտէ, եիւզ պաշը գըզընը էվլէնտիրմիքտէն սօնրա քէնտի իլէ իզտիվաճ էտէճէյինի վատ էտիպ, վէ մէրգումէ գատըն իսէ, գըզընը չարչաբուգ էվլէնտիրիպ վէ էսկի հարէմինի տախի թաթլիգ էտէրէք, քէնտիսիյէ մութլագա էվլէնմէսինի պէյանտէ իսրար, վէ եիւզ պաշը տախի հարէմինի թաթլիգ էթմէյէճէյինի պէյան էտէր իսէտէ մէրգումէ պու թէքլիֆէ գանի օլմայարագ պիր խանէտէ եալընըզ քէնտիսի գալմագ իստաասընտա պուլունուր, վէլ հասըլ պէյնլէրինտէ մուվաֆագաթ հասըլ օլմայըպ, եիւզ պաշը մէրգումէ իլէ գաթը ալէագա էթտիքտէն սօնրա, քէրիմէսինին տիւյիւնինէ միւպաշըրէթ իտէր։ Վէ պունտան իբքի իւչ կիւն էվվէլ արապալար իլէ պէշիքթաշտա կիւվէյիսինին խանէսինէ կիտէճէելէրի սըրատա, մէրգումէ ֆահիշէ գատըն տիկէր իբքի ատէմ իլէ պէրապէր եիւզ պաշընն խանէսինէ կէլիր, վէ քէնտիլէրինէ մահրէմանէ պիր շէյ սէօյլէյէճէյինտէն ալահալա, եիւզ պաշը իլէ հարէմինի պիր հավլէթխանէյէ ճէլպ վէ տավէթ էտէր, վէ պունլար իսէ քէյֆիյէթտէն պիհապէր օլտուգլարը հալտէ, տավէթէ իճապէթ էթտիքլէրի սրրատա, մէրգումէ հէր նասըլ իսէ տէրհալ պէրապէրինտէ պուլունան ատէմլէրէ իշարէթ էտիպ, եիւզ պաշը վէ հարէմինի օրատա թէլէֆ էթտիրիպ սավուշուր, վէ միսաֆիրլէր եիւզ պաշընն օտատան չըգմատըզընը կէօրիւնճէ, օտայա կիրտիքլէրինտէ, միւմայիլէյհ իլէ հարէմինին լաշէլերինի պուլուրլար։

— Թէպտիլի հավա իշիւն մէէզունէն Բօմատա պուլունան խֆաքիա միւթասարրըֆը սապրդ Սավա բաշայա իթալիա դրալը թարաֆընտան Դուրան Նըշանը իթա պույրուլմուշ տուր։

— Իրան սէֆիրի Մուհսին խան հազրէթլէրի, կէչէն բէրշէմպէ կիւնիւ սահիլսանէյի ալիյի հազրէթի Սատրազամիյէ կլտիպ, զաթը ալիի վէքեալէթբէնահի իլէ միլլագաթ իթտիլի կիպի, սէֆիրի միշարիլէյհ հազրէթլէրի եէվմի մէզքիւրտէ Ռուսիա, վէ Ինկիլթէրրա, վէ Ամերիգա, վէ Բօրթիկէզ, վէ Ֆրանսըզ սէֆիրլէրինէ տախի պիրէր վիզիթա վէրմիշ տիր։

— Ասիթանէնին պազը ճիվարընտա գօլէրա իլլէթինին զուհուր բաֆքնտան ճէմիյէթի իհտա պույրուլան եիւզ լիրա իլէ եարըշ իշիւն օլան մէսարիֆատէն պաշգա, հասըլթ օլարագ եէրմի պէշ լիրա արթմըշ օլտուղու, վէ ճէմիյէթի մէզքիւրէ, եարըշը հիմայէլերի թահթընա ալմըշ օլան զաթը հազրէթի սէտարէթբէնահի իլէ վիքէյլայի ֆիխամ հազարաթընա արզը թէչէքքիւրէ դարար վէրտիյի ազնաշըմըշ տրը։

Կէլէճէք օգօստօսսուն օն պէշինտէ Գատը քէյիւնտէ քային Մօտա պուրնունտա տախի պիր գայրգ եարրշը իճրա օլունաճաղը Հագայիգտէ մէրվի տիր։

— Խարիճիյէ նազրը տէվլէթլու բաշա հազրէթլէրի Գանլըճատա վագը սահիլսանէյի ալիլերինտէ կէլէճէք հաֆթա վիքէյլայի ֆիխամ, վէ մէմուրինի քիրամ հազարաթը հազրը օլտուգլարը հալտէ, կէչէն բէրշէմպէ կիւնիւ մէրթէպի ֆինունու հարպիյէ վէ մէհէնտիսխանէ, վէ պահրիյէ վէ թրպիյէ շակիրտանընն հուզուր իմթիհանլարը իճրա պույրուլմուշ տուր։

— Ինկիլթէրրա էլչիսի սըր Հէնրի էլեօթ ճէնապլէրի կէչէն չարշամբա կիւնիւ Միրկէօնէ ազիմէթլէ, զաթը ալիյի Խըտիվի էֆէնտիյէ պիր վիզիթա վէրմիշլեր տիր։

— Պէյիքտէրէտէ իճրա օլունան գայրդ եարըշը ճէմիյէթի, կէչէն կիւն սատատէթլու Հօպարթ բաշանընն բիյասէթի թահթընտա ադտը մէճլիս էթմիշ, վէ սրբքեամթիպ թարաֆընտան օգունան լայիհայա նէզարէն, զաթը հազրէթի Խըտիվի էֆէնտիմ թարաֆըն

գալմայրպ, իլլէթի մէզքիւրէյէ բէք աղլարը տիւչար օլմադտա տրրլար։

Լօնտրա 17 յուլիս.

Ինկիլթէրրա պանգասընդն սգօնթօսու եիւզտէ տէօրթ պուչուղա տիւշմիւշ տիր։

Փարիս 17 յուլիս.

Շահամէթլու Իրան Շահը հաղրէթլէրի Զվիցէրի էլչիսի իլէ պիրլիքտէ ճումաա էրթէսի կիւնիւ պուրատան հարաքէթ իտէրէք, էսնայի բահտէ ցիժօնտէ, ճէնօվատա, վէ թուրինտէ էյլէնէճէք տիրլեր։ Շահը միւշարիէյհ նէրէյէ գատար կիտէճէքլերի մալիւմ տէյիլ տիր։

Մատրիտ 17 յուլիս.

Ցօն Գարլոս Սպանիայա տուխուլ էտէր էթմէզ էհալիյէ խիթապէն պիր պէյաննամէ նէշր էտէրէք, մէմալիքին գուրթուլմասը հադդընտա Հագգ Թէալանը մուավէնէթինի տավէթ իթմիչ տիր։

Ցօն Գարլոս, Զարակամունտիտէ էհալի թարաֆընտան հիւսնիւ թէվէճճիհ վէ իհթիրամաթը ֆոյիգա իլէ գապուլ օլունմուշ տոր։

Պէրկա վէ էսթէլլա շէհիրլէրի Գարլիսթլեր թարաֆընտան զապթ օլուպ, պիր կիրուհ Գարլոս թարաֆկիրանը տախի Լօկրոնո իւզէրինէ եիւրիւմէքտէ տիրլեր։

Ռումուրու խարիճիյէ, ատլիյէ, վէ մալիյէ նազրրլարը իսթիֆա էթտիլեր։

Պիւքրէշ 15 յուլիս.

Ցիւնքի կիւն իչկիլեր իւզէրինէ վաղ օլունան Նրզամըն իճրասընա պաշլանտրըլընտան, մէյլիսանէճիլէրտէն պաղլարը մուխալիֆէթ էթմէք իսթէմիչ, ֆագաթ գիյլ ու գալա սէպէպ օլանլարտան օն տօգուզ քիշի տէրտէսթ վէ թէվղիֆ իտիլմիշ տիր։

Փարիս 15 յուլիս.

Ֆրանսա միլլէթ մէճլիսինտէ ասաքիրին թէճտիտի Նրզամաթը հադդրնտա դալէմէ ալընան դանուննամէնին միւպահասսը ումումիսի խիթամբէզիր օլուպ, պիրինճի մատտէսինտէն թա պէչինճիյէ գատար դապուլ օլունտու։

Ֆրանսա խաղինէսինճէ, Ալմանեսյա վէրիլէճէք օլան հարպիյէ թաղմինաթընը պիթթիմամ էօտէմէք իչիւն, եալընըզ ալթմըշ միլեոն ֆրանգ գատար բօրիչա սէնէտաթընա լիզում դալմըշ տոր։

Պէլճիդատա Ընվէր շէհրինտէն 15 յուլիս.

Շէհրիմիզտէ կաղտան պիր պիւյիւք հարիդ զուհուր էտիպ, քէօմիւր մաղազալարը միւհթէրէք օլտուլար։ Հարիդ տէվամ էթմէքտէ տիր։

ԻԼԱՆԱԹ

Կէլինճիքճիրիք շէօհրէթիյէ ճիւմլէնին թէվէճճիւհինի դաղանմըշ օլան, միւթէվէֆիյէ Մէրեէմ ուսթա վէ քէրիմէսի միւթէվէֆիյէ Թադուհի ուսթանըն կէլինճիքճի մուալիճէսինէ էօթէտէ պէրուտէ պիր թաղըմ թաղլիտլեր իճրա օլունարաղ ֆիրուխթ օլունմագտա օլտուղու ճիհէթլէ, պուտէֆա միւթէվէֆիյէնին թօրնու վէ մախտումի ուսթա Վիչէն, իքի մահալքիչատ իտէրէք, պիրիսի Պէյօղլունտա Տօղրու եօլտա պէօյիւք Բարմագգաբու սօգաղընտա ալթը նումէրատա քեարկիր խանէտէ, տիկերի Պէշիքթաշտա Բաշա մահալէսինտէ 25 վէ 27 նումէրօրու տիւքեանտա չիշէլեր մէօհիւրլիւ օլարագ ասըլ խաս կէլինճիք սույու ֆիրուխթ օլունաճաղընտան, պունտան պէօյլէ էօթէտէ պէրուտէ պու իսիմ իլէ սաթըլանլարա էհալինին ալտանմամասը վէ թէչրիճ իտէնլէրին ճիւմլէսինին մէմնուն օլաճաղը իլան վէ հէր բաղար էրթէսի եալընըզ Պէշիքթաշտաքի տիւքեանտա մէճճանէն մուալիճէ վէրիլէճէյի պէյան օլունուր։

ԹԷՐՃԷՄԷ ՕՏԱՍԸ

ԴԱԼԱԹԱՏԱ

ԹՐԱՄՎԱՅ ՄԷՐԲԷԶԻ ԳԱՐՇԸՍԸՆՏԱ

ԲԱԶԱՃԸ ԽԱՆԸ Ն. 5

Իչպու օտատա թիւրքճէ, վէ Ֆըրանսըզճա, վէ Ինկիլիզճէ, վէ Նէմչէճէ վէ Ռուսճա, վէ Թալեանճա, վէ Էրմէնիճէ վէ Պուլղարճա վէ Սլավճա հէր նէվի Մուդավէլէնամէ, Նիզամնամէ, Բրօթէսթօնամէ, վէ իսթիտա, վէ սայիր էվրադը ըհսմիյէ վէ զայրը ըհսմիյէ գալէմէ ալընը թէրճիմէ վէ թէպեիզ օլունաճաղը վէ էլսինէի մէզքիւրէնին հէր գանզըսընտան օլուր իսէ օլսուն տէրս վէրիլէճէկի, վէ թիւճճար վէ Լանաքը սայիրէ մուհասէպաթ տէֆթիրի բույէթ ու թէսվիյէ գըլընաճաղը, վէ էրպաղը թիճարէթէ մախսուս մուխապէրաթը տախիլիյէ վէ խարիճիյէ իճրա օլունապիլէճէկի, վէ ֆասլը վէ բույէթի տավա զրմընտա շահտէմնամէյի Ալվոդաթ իլէ, զաղէթա մուհարրիրլէրինէ վէ Պասմախանէ միւտիրլէրինէ միւգթէզի լեեագթը վէ միւստահա Միւթէրճիմլեր վէ էճնէպի սէյահեհլարա սուհուլթ օվմադ իւզրէ Թերճէմանլար պուլունաճաղը, վէ ադրաղի վէ էվլաք իշթիրա վէ ֆիրուխթ, վէ իճար վէ իսթիճար իթմէք արզուսունտա պուլունան զէվաթ օտայը մէզքիւրէ միւրաճաաթ իտէպիլէճէքլէրի վէ սայիր հէր նէվի մուամէլաթը թահրիրլեյէ սուրէթի լայզատէ իճրա օլունապիլէճէկի վէ ահալինին մէմնունիյէթինի միւսթէվֆիպ վէ իքթիսադը չէօհրէթի միւէտտի հէր տիւրլիւ-ֆեատաքեարլըդ պիտիրիլ օլունաճաղը խասսէթէն իլան օլունուր։

Կ. ՏԱԿԻՏԵԱՅ

ՏԱՐԵԳԻՐՔ

ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆ

Տ. ԵՐԴՈՒԱՐԴԱՅ ՀԻՒՐՄԻՒԶԵԱՆ

ԱՐԲԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻՆ ՇԻՐԱԿԱՅ

Տակիտոս Լատին պանծալի պատմագրին Տարեգրոց Թարգմանութիւնը ի գրոց բարբառ, այս օրերս հրատարակուեցաւ ի տպարանի Ս. Ղազարու ի Վենետիկ։ Թարգմանչին սքանչելի հայկաբանութիւնը կը փայլի նաև այս Թարգմանութեան մէջ, որ իրեն արդիւնաւոր երկարասիրութեանց կարգը պիտի դասուի, որովհետեւ քաջ յաջողած է հեղինակին համառօտ և կորուկ ոճը, իմաստներու կորովութիւնը, կենդանի ու վառվռուն նկարագիրները, աղդու և հզօր առացուածքը առանց այլայլելու պարզ թարգմանութեանը մէջ։ Տակիտոսի Լատիներէնը խրթին ըլլալը աւելի պատիւ կը բերէ Թարգմանչին։ Դիխաւորապէս Տիբեր և Ներոն կայսերաց հետաքննական և նշանաւոր պատմութիւնն է, Ղորս իբրև ժամանակակից կը պատմէ Տակիտոս աշխարհիս առաջին պատմաբանը։

Կը վաճառուի Սեղբոս խան Մխիթարեանց դրատունը, և ամէն ազգային գրավաճառաց քով։

Դինն է 9 ֆրանգ։

ՂԱԶԱՐԱՅ ՓԱՐՊԵՏԻՈՅ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ

ԵՒ ԹՈՒՂԹ ԱՌ ՎԱՀԱՆ ՄԱՄԻԿՈՆԵԱՆ

Այս մատենագրին գրուած քը փոքրագիր հրատարակուած է այս օրերս Վենետիկոյ Մխիթարեանց տպարանէն ի չարս ընտիր մատենագրաց, որպէս զի Հայերէն լեզուի աշխատողաց համար դիւրատար ըլլայ՝ առաջին կարգի Հայկաբանութիւն ըլլալուն համար։ Մի այս ցուցած է նաեւ իր նշանաւոր թուղթն ալ կարեւոր փոփոխութիւնքն ընելով առաջին տպագրութեանը վրայ։

Կը վաճառուի Սեղբոս խան Մխիթարեանց դրատունը և ամէն ազգային գրավաճառաց քով։

ԾԱՂԿԱՔԱՂ ՀԱՏՈՒԱԾՔ

ՅՕՏԱՐԱԶԴԻ ՄԱՏԵՆԱԳՐՈՅ

Մատենագրութեան և ճարտասանութեան ձեւերուն և կանոններուն վայելուչ օրինակներ ընթերցանութեան տալու համար Ազգային վարժարանաց ուսանողներու, որպէս զի պատանեաց միտքը ազնիւ և վառվռուն իմաստներով զարգանայ, օտարազգի հին և նոր մատենագրաց ընտիր կտորներու հաւաքումմ մը կը փընտռուէր յԱզգիս։ Այս աշխատասիրութիւնը կատարեց Հ. Յակոբ Արճեան վարդապետը, ի Մխիթարեան հարց եղած ընտիր թարգմանութիւններէն հաւաքելով, յորս կան նաեւ շատ հատուածներ, որ բոլորովին նոր թարգմանուած են, ինչպէս նաեւ Պիւֆֆոնի դանոնք արուեստի մատենագրութեան ճառը և մատենագրութեան ամէն մէկ ճիւղին պատուէրքն։ Տպագրութեամբ առ այժմ արձակ շարադրութեանց մասը միայն ի լոյս ընծայուած է Վենետիկոյ Մխիթարեանց տպարանէն։ Թարգմանութիւնքն ի գրոց բարբառ այլ և այլ ճարտար գրիչներու արդիւնքն ըլլալով, Հայերէն լեզուի գեղեցիկ և ճոխ զանազանութիւն մը կը փայլի գրգիս մէջ։ Ուսուցիչք կրնան այս մատենագրական հատուածներէն շարադրութեան ընտիր նիւթեր և ընթերցման ճարտասանական կատարեալ օրինակներ տալ աշակերտաց։

Կը վաճառուի ի Սեղբոս խան Մխիթարեանց դրատունը և ամէն Ազգային գրավաճառաց քով։

Կիսակազմին դինն գր. 5_25

HARNSTEIN

ԽԱՑԸՐԸԼԸ ԲԼԷՇՅԻՑԱՅ

ԷՍԱՆՍ ՏԻՒ ԲԷՏԻՔԻՒՐ

Նասրը հէքիմի միւսիւ Արնիսթէյն նամ զաթըն իհտասքէրտէսի օլան էսանս տիւ Բէտիքիւր նամ խիւլասա։

Իչպու խիւլասա այագտա հասըլ օլան նասրըլարը քէօքիւնտէն մահվ իթմէք իչիւն բէք միւէսսիր օլուպ, թէէսիրաթը Բէթրսպուկ տէվլէթիրի թրպպլիյէսի թէրաֆընտան թատիք օլունմուշ տուր։

Այագլարընտա նասրը պուլունան բէք չէք զաթլար, նասրըլարընը քէսմէյի քէնտիլէրինէ ատէտ իսթնմիշէր տիր։

Հալ պու քի պու պապտէ բէք եաղնըշլարը վար տրը։

Նասրը նէ գատար զիյատէ քէսիլիր իսէ, օլ գատար զիյատէ պէօյիւր, վէ օլ գատար զիյատէ զահմէթ վէրիր։

Նասրըլարը քէսմէյինիզ զիրա հասըլ իտէճէյի աճրլարը թէհամիւլ իտէմէզ օլուրսունուզ, նասրը քիւլլէն մահվ իտուպ, քէսմէք թէհլիքէսինէ տիւչար օլմամադ վէ քէօքիւնիւ զայպ իմմէք իչիւն, պալատէ մուհարբէր էսանս Տիւ Բէտիւքիւր նամ խիւլասա իսթիմալինի իխթար իտէրիմ։

Պէյօղլունտա պէօյիւք ճատտէտէ 178 նումէրօրու ինկիլիզ էճզախանէսինտէ սաթըլըր։ 5

Վիլսոն մուալիմին սաչարրն տէօքիւմէսի, վէ եէնիտէն սաչ կէթիրթմէսի իչիւն իճասը օլան վէ

ԼՕՍԻՕՆ

Թապիր օլունան սու

Շիմտիյէ տէկին, «սաչարրն վէ սագալըն եէնիտէն հասրլը» զըմընտա իճատ օլունան մուալիճէլեր զէհիրլի վէ զարարլը սուլարտան վէ բօմատալարտան իպարէթ պուլունմուշ օլուպ, ֆագաթ մէզքիւր Լօսիօն սույու քէնտի թէյսիրի վէ մուզիրը օլմասրզը հասէպիյէ, զայէթլէ բաղկէթ պուլուպ, հէվիսինտէն զիյատէ միւթէպէր թուրթուլմուշ տուր։

Մէզքիւր սու, «չօճուք տիւնեայա կէլթիրմէքտէն», վէ քեաֆֆէյի խասթալըքլարտան զուհուրա կէլէն սաչ գըրան իլլէթինին էօնիւնիւ ալըր։

Սաչարրն տէօքիւլմէսինէ պաչրճա սէպէպ օլուպ, թէնին մարալարը սաչրլան, վիճուտին «ինճէ տէրիլէրինի» շիֆա իտէր։

Պու սու էէվմիյէ իսթիմալ օլունտուղունտա «սաչար պէյազլանմաղ վէ սաչարա պիր եումշազլըք, վէ թապիի պիր բարլադլըք վէրիր»։

Մէզքիւր Լօսիօն սույուն իսթիմալինէ կէլինճէ, հէր սապահ քիւչիք պիր սիւնկէր իլէ, վիւճիւտին սաչը տէրիլէրինի հաֆիֆճէ երդանմալը տրր։

Մէզքիւր սու շիշէսի, սիւնկէր իլէ պիրլիքտէ օլարագ, Պէյօղլունտա, տօղրու եօլտա նումէրօ 178 իլէ մուրագդամ Ինկիլիզ էճզախանէսինտէ ֆըրանգա սաթըլըր։ 5

ԲԱԶՄԱՎԷՊ

ՕՐԱԳԻՐ

ՀԱՆԴԻՍ ԵՌԱՄՍԵԱՅ

Երեսուն տարիէ ի վեր Վենետիկ տպագրուած Բազմավէպ Օրագիրը այս տարի որ է իրեն երեսներորդ առաջներորդ տարին եռամսեայ հանդիսի փոխուեցաւ, հրատարակուելով ապրիլ, յուլիս հոկտեմբեր և յունուար ամսոց մէջ։ Ամեն մէկ թիւը նոյնչափ երեսէ կը բաղկանայ որչափ առաջին տպագրութեան երեք ամսոց թերթերը։ Ազգային նիւթոց առատ ճոխութիւն կայ Պօլիս հասած առաջին եռամսեայ Հանդիսին մէջ ազգին ծանօթ գրիչներէ, և այս մասին ճոխութիւնը շարունակաբար պիտի դտնուի յաջորդ թիւերուն մէջ։ Նոյնպէս քաղաքական անցից և ներկայ դիպաց և ժամանակիս նորութեանց և գիւտերուն վրայ հետաքրքրական տեղեկութիւնք անպակաս են։ Ըստ այլ ամենայն մասանց ալ մեծապէս փոյթ տարուած է ազգասէր ուսումնասիրաց և գրագետաց ճաշակները գոհացնելու։

Տարեկան բաժանորդութեան դինն է 12 ֆր. իսկ 1 թուոյն դինը 3 ֆր.

Բաժանորդութեան տեղն է Սեղբոս խան Մխիթարեանց դրատունը։

ՍԱՀԻՊ ՄԷՍՈՒԼՈՒ ՂԱԶԷԹԱ
ՅՈՎՍԱԿԻՄ ԹԻԼՊԷՆՏՃԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ռ. Ց. ՔԻՒՐՔՃԵԱՆ
ՏԻՆՃԱՆՃԸԼԱՐ ԵՕԳՈՒՇՈՒ ԲԱՇԱ ԽԱՆ ԹԻՒ 3.